

Nyttårstale

Taler
Harald 5

Dato
31 desember 2007

Sted
NRK

- 1 Et årsskifte kan være en anledning til å se dagene som kommer med nye øyne. Alt for ofte går vi oss fast i gamle spor, og så glemmer vi å se etter mulighetene som tross alt er der.
- 5 Nyttårsaften gir oss mulighet til å stanse opp et øyeblikk og la tiden stå stille. - Det hender noen ganger, når jeg går på jakt, at jeg drikker fjellvann rett av hendene. Av og til, når det er ekstra godt å leve, ønsker jeg at jeg kunne stanse tiden og holde den fast i slike skålformede hender. - Hvor ofte setter vi oss egentlig ned og tenker over hva vi fyller dagene våre med? Hvor ofte haster vi
- 10 ikke fra ett sted til et annet, uten å forstå at livet er det som ligger imellom? I stedet for å gjøre livet til en vandring, gjør vi det til en transportetappe mellom vugge og grav.

- Vi kan selv velge om vi vil være Askeladden eller brødrene hans. Vi kan selv
- 15 bestemme hvor vi skal stanse opp, hvem vi kan hjelpe og hva vi skal ta med oss på veien. Vi kan selv avgjøre om vi virkelig vil se menneskene rundt oss og høre historiene til dem som vandrer sammen med oss.

- Mye i livet er viktig, men mon tro om vi ikke trenger å ta oss mer tid til å snakke sammen? I gamle dager hadde de butikken og kirkebakken, - møtesteder for den gode pratens skyld. I dag har vi mobiltelefonen, "Facebook" og "chatte-rom".
- 20 Det er det samme hva det kalles, men vi trenger dialogen. Vi trenger den gode samtalen. Ja, vi trenger hele spekteret av samtaler, fra den store samfunnsdebatten - til den lille, lavmælte hverdagspraten. Det er gjerne slik at
- 25 først når vi har snakket sammen, ser vi hverandre.

Når jeg tenker etter, går mye av min tid med til å snakke med mennesker. Hvert år reiser jeg rundt i landet og møter et bredt utvalg av befolkningen. Det er noe av det fineste og mest meningsfulle i hele kongegjerningen! Hver uke mottar jeg

grupper og enkeltindivider til audiens på Slottet. Mange kommer i embeds medfør. Av og til får jeg også besøk av noen som har ett eller annet spesielt de vil ta opp med Kongen.

- 35 Enkelte ganger har folk sagt til meg at dette har de ikke snakket med noen andre om. Nå er det ikke slik at jeg så ofte kan hjelpe, men en samtale har sin egen verdi. Jeg skal aldri glemme en liten gutt som en gang besøkte meg på kontoret, og som kunne fortelle om et liv som var litt ugreit. Da noen etterpå kommenterte at han hadde vært så åpen, var svaret at han måtte jo det siden det
40 var Kongen han pratet med!

- Mange av oss har vel lest Halldis Moren Vesaas' udødelige dikt "Ord over grind". Det er mange grinder og mange skigarder oss mennesker i mellom. Når ord beveger seg over slike stengsler, skapes det dialog. Mang en nabostrid eller
45 konflikt kunne vært løst med noen forsonende ord over gjerdet. Noen ganger ser vi også at enkle ord kan bidra til å rydde av veien ting som har tynget i årevis.

- Når vi våger å gå nærmere våre medmennesker, er det gode muligheter for at vi vil være i stand til å se og forstå hverandre bedre. Det gjelder i alle forhold, enten
50 det er i familien, i nabolaget eller i storsamfunnet. Noen ganger må vi akseptere at vi ikke klarer å møtes - men vi må aldri slutte å forsøke. Det det kommer an på er å prøve å misforstå hverandre så lite som mulig!

- Et godt og velfungerende samfunn forutsetter at vi klarer å ta vare på hverandre.
55 Vi har sikkert alle en eller annen gang opplevd å være fremmed, og ikke kunne de uskrevne kodene. Selv fikk jeg i løpet av noen viktige barneår oppleve å være fremmed to ganger, - både da jeg kom til USA som flyktning under krigen, - og da jeg kom hjem igjen til Norge fem år senere. I slike situasjoner er det godt at noen bryr seg og at noen spør hvordan det går. Et inkluderende samfunn
60 overlater ingen til seg selv.

- Vår egen historie gir grunn til en viss ydmykhet i så måte. Det har ikke alltid vært like lett å være fremmed og annerledes i Norge, og våre lover har flere ganger blitt endret for å ivareta toleranse og menneskeverd. Det er nok å nevne
65 den såkalte jødeparagrafen, hvor jøder i mange år ble nektet adgang til landet. I dag er det andre grupper som kan føle seg uønsket og diskriminert.

Vi blir stadig minnet om at humanitet og gjensidig respekt ikke er noen

70 selvfølge. Fremmedhat, hverdagsrasisme og vold er en del av nyhetsbildet.
Toleranse kan lovfestes, - men det er i menneskets sinn urett mot annerledes
tenkende, har sin rot. Det er der kampen må vinnes.

Henrik Wergeland sier et sted:

75 Folkets hjerter skulle
være varme julebrød,
hønningfulle,
nok for hele verdens nød,
80 om den kommer som en gjest.

Neste år feirer vi at det er 200 år siden Henrik Wergeland ble født. Det var han
som bar fanen høyest og gikk først i toget da jødernes adgang til Norge ble sikret.
Fortsatt trenges fanebærere og uredde talsmenn for humanisme, frihet og
85 rettferdighet, - som kan bidra til å skape dialog og forståelse på tvers av kulturer
og landegrenser.

Jeg tror også det er viktig med økt kontakt på tvers av generasjoner. En jente på
17 år skrev nettopp i et avisinnlegg at hun skulle ønske at skillet mellom unge og
90 gamle ikke var så stort. Hun ga uttrykk for et ønske om mer kontakt med eldre, i
erkjennelse av at de som har levd en stund er levende historiebøker, med
livserfaring og ressurser som unge kan ha glede og nytte av.

Det finnes også andre barrierer vi må hjelpe hverandre med å overkomme. En
95 del mennesker i vårt land føler at de faller utenfor på grunn av psykisk sykdom,
et rusproblem eller en opplevelse av å være annerledes. Vi må arbeide for å
utvide rommet for "det normale", slik at flere kan føle seg akseptert for den de
er. Vi er mennesker med ulik bagasje, utfordringer og ståsteder. Styrken i vårt
demokratiske system ligger i at dette får plass - ikke bare i festtalene, men
100 gjennom måten vi omtaler og behandler hverandre på.

Neste år skal det kulturelle mangfold stå i fokus i vårt land. "Det kulturelle
mangfold er like viktig for menneskeheten som det biologiske mangfold er for
naturen", heter det i UNESCOs erklæring. Forhåpentligvis vil året bidra til at
105 man når ut til et bredt publikum, - og at man kan utvikle arenaer hvor
mennesker møtes, og nye uttrykk skapes. Mangfoldsåret kan dermed bidra til å
skape gode møteplasser for folk med forskjellig bakgrunn og sette i gang viktige

samtaler på tvers av etablerte skillelinjer.

110

I en tid preget av internasjonalisering og en moderne folkevandring, utfordres vi til å leve sammen på nye måter. I våre nærmiljøer må vi lære å verdsette hverandres særpreg, og i våre institusjoner og organisasjoner må vi lære av hverandres fortellinger og tro. I møte med andre mennesker, kulturer og religioner, ser vi også klarere hvem vi selv er, hva vi må ta vare på og hvilke verdier vi selv vil bygge våre liv på.

Å være menneske har alltid betydd at man må akseptere å være i forandring. Jo Nesbø sier det så fint i sin sang, "Reisetips":

120

"Bli ikke for lenge, jorden surrer rundt.
I morgen er du gammel, og oppbrudd er sunt."

Tidligere kunne vi ofte ha en opplevelse av at alt skjedde langt borte. Men verden har rykket inn på oss. Det meste henger sammen. På vår felles planet er vi helt avhengige av hverandre. Den eneste måten vi kan finne fornuftige løsninger på våre interessenetninger og forskjeller, - både mennesker og nasjoner i mellom, - er gjennom dialog.

Noe av det som naturlig nok bekymrer oss aller mest er klimaendringene. Vi kan ikke lenger overse alle signaler og advarsler. Sannsynligvis har menneskelig aktivitet ført til akutte klimaendringer allerede. Nå er tiden inne for et globalt ansvar og en felles kurs. Da er det behov for innsats på alle nivåer, fra statsledere til små miljøagenter, fra Nobelprisvinnere til ivrige naturvernere. Hvis det er en her og en der, vil det snart være tusener. Vi må aldri miste troen på at enkeltmennesker, som tør å stå opp for det de tror på, kan forandre verden.

En av grunnene til at jeg er litt optimist når det gjelder viljen til å redde kloden, er at vi alle, tross alt, er opptatte av våre egne etterkommere. Nye generasjoner skal følge etter oss. Om ikke annet, så får vi i alle fall gjøre vår innsats og forsvare jordens rettigheter for våre barnebarns skyld! Som bestefar erkjenner jeg at det er dem vi skal se inn i øynene og stå ansvarlig overfor.

Den amerikanske folketaleren Les Brown forteller en historie om en liten gutt som ble jult opp av skolens bølge. Da bølgen satte seg oppå ham og presset ham mot bakken, sa den lille gutten: "Du holder meg nede, men inni meg står jeg

145

oppreist!"

150 Hva som enn skjer, må vi prøve å stå oppreist inni oss. Verden kan være både urettferdig og vanskelig, men ingen må ta fra oss følelsen av at vi er verdifulle og at vår innsats er viktig. La meg i kveld få hilse til dem som sliter med å stå oppreist og som opplever at livet akkurat nå ikke er så greit.

155 Jeg hilser også til alle dem som går inn i det nye år med tro på at det går an å kjempe for det som er sant og viktig, og som vil være fanebærere for kommende generasjoner og for vår felles fremtid.

160 På årets siste dag vil jeg sende en spesiell hilsen til alle nordmenn som befinner seg i utlandet. En ekstra varm tanke går til våre norske soldater og offiserer som utfører sin tjeneste i Afghanistan og i andre fredsbevarende styrker rundt omkring i verden!

Jeg ønsker dere alle et godt nytt år!

165

Kilde

<http://www.kongehuset.no/c26939/nyhet/vis.html?tid=35284>

Emner

Dialog, Humanisme, Integrering, Miljø, Nyttårstale, Toleranse

170

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/nyttarstale>

175

180

185